

HRVATSKI SABOR

Odbor za obrazovanje, znanost i kulturu

KLASA: 022-02/23-01/103

URBROJ: 6521-15-23-3

Zagreb, 9. studenoga 2023.

PREDSJEDNIKU HRVATSKOGA SABORA

Predmet: Prijedlog zakona o hrvatskom jeziku, prvo čitanje, P. Z. broj 572

Odbor za obrazovanje, znanost i kulturu Hrvatskoga sabora razmotrio je na 68. sjednici, održanoj 9. studenoga 2023. godine, Prijedlog zakona o hrvatskom jeziku, prvo čitanje, P.Z. broj 572, koji je predsjedniku Hrvatskoga sabora podnijela Vlada Republike Hrvatske, aktom od 25. listopada 2023. godine.

Odbor je, u smislu članka 97. Poslovnika Hrvatskoga sabora o navedenom zakonskom prijedlogu raspravljao u svojstvu matičnog radnog tijela.

Uvodno obrazloženje podnio je ministar znanosti i obrazovanja.

Ministar je istaknuo da je člankom 12. stavkom 1. Ustava određeno da je u Republici Hrvatskoj u službenoj uporabi hrvatski jezik i latinično pismo. Osim ustavnih odredbi o položaju hrvatskoga jezika, u zakonodavstvu Republike Hrvatske ne postoji propis koji na jedinstven način propisuje uporabu hrvatskoga jezika.

Hrvatski jezik materinski je jezik pripadnika hrvatskoga naroda i najvećega broja stanovnika u Republici Hrvatskoj. Također, njime se služe i Hrvati u Bosni i Hercegovini, kao i pripadnici hrvatske nacionalne manjine i jezične zajednice u drugim državama u kojima žive pripadnici hrvatske jezične zajednice.

Hrvatski jezik obuhvaća hrvatski standardni jezik (koji se tradicionalno zove i hrvatskim književnim jezikom i hrvatskim jezikom) u svim svojim funkcionalnim stilovima, jezik cjelokupne književne baštine na hrvatskom jeziku, kao i hrvatska narječja (čakavsko, kajkavsko i štokavsko) i njihove idiome te idiome kojima se služi dio Hrvata u inozemstvu. Hrvatski standardni jezik sustav je uređen normom na svim jezičnim razinama, autonoman je i neovisan o drugim idiomima hrvatskoga jezika te je nužno da svi uče njegova pravila tijekom školovanja. Hrvatski standardni jezik omogućuje nesmetano i jasno sporazumijevanje na svim područjima. Hrvatski standardni jezik jedan je od službenih jezika Europske unije i hrvatski državljani imaju pravo obraćati se institucijama i savjetodavnim tijelima Europske unije na hrvatskom jeziku i na njemu dobivati odgovor.

Hrvatski jezik u svojoj je ukupnosti i cjelovitosti temeljna sastavnica hrvatskoga identiteta i hrvatske kulture, koji su dijelovi europskoga identiteta i europske kulture. Stoga je skrb za hrvatski jezik i njegove idiome, kao bitne odrednice nematerijalne kulturne baštine i

nasljeđa hrvatskoga naroda, dužnost države i državnih ustanova, što je osobito važno za njegovo očuvanje, njegovanje i budući razvoj.

Očuvanje hrvatskoga identiteta, njegovanje tradicije, kulture i hrvatskoga jezika, skrb za poučavanje hrvatskoga jezika i kulture unaprjeđivanjem sustava poučavanja hrvatskoga kao inoga (drugoga, stranoga i nasljednoga) jezika kako bi se olakšali suradnja, povratak i integracija Hrvata u Hrvatsku predviđeno je i Nacionalnom razvojnom strategijom Republike Hrvatske do 2030. godine. I druge zemlje članice Europske unije, sukladno svojim potrebama i vlastitim posebnostima, uporabu svojih službenih ili državnih jezika određuju posebnim zakonom o jeziku ili zakonskim propisima.

Zakonska regulacija službene i javne uporabe hrvatskoga jezika u pravnom je sustavu komplementarna sa Zakonom o uporabi jezika i pisma nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj. Javnopravna tijela dužna su osigurati jezično lektoriranje svojih akata, publikacija i dokumenata.

Zakonom se predlaže osnivanje Vijeća za hrvatski jezik kao koordinacijskoga savjetodavnog tijela koje će se skrbiti o hrvatskom jeziku, promicati kulturu hrvatskoga jezika u službenoj i javnoj uporabi i koje će se baviti pitanjima zaštite bogatstva hrvatskoga jezika, kao i raznolikosti narječnih idioma te njihovih specifičnih funkcionalnih uporaba. Hrvatski jezik svakodnevno se razvija i obogaćuje ukorak s potrebama suvremenoga društva te je u nacionalnom interesu da se razvija sustavno i u okvirima struke, što se namjerava postići ovim zakonom. Kandidate za članove Vijeća, uključujući i predsjednika, predlažu Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Matica hrvatska, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Institut za hrvatski jezik, Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, javna sveučilišta u Hrvatskoj (Sveučilište u Zagrebu, Sveučilište u Zadru, Sveučilište u Rijeci, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Sveučilište u Splitu te Sveučilište Jurje Dobrile u Puli), Hrvatsko filološko društvo, Društvo hrvatskih književnih prevodilaca, Hrvatsko društvo konferencijskih prevoditelja i ministarstvo nadležno za vanjske i europske poslove.

U raspravi je izneseno da je u pripremi Prijedloga zakona prihvaćen velik broj od ukupno 323 primjedbi izrečenih u javnoj raspravi.

Nadalje, član Odbora podsjetio je da je Ministarstvo kulture 2019. godine uvrstilo Zlatnu formulu hrvatskoga jezika ča-kaj-što među zaštićena nematerijalna kulturna dobra Republike Hrvatske. Štokavsko narječje (jedno od tri ravnopravna narječja, uz čakavsko i kajkavsko) odabrano je kao osnovica standardnoga jezika koji svi u Republici Hrvatskoj trebaju učiti da bi se mogli sporazumijevati.

Navedeno je da i druge zemlje u Europskoj uniji imaju slične zakone; dvije su skupine zemalja: jedna skupina zemalja (nordijsko-baltičke zemlje) ima zakone usmjerene su na jezičnu vještinu i jezično znanje, a druga grupa zemalja (Poljska i Slovačka) usmjeravaju svoju pozornost na jezik kao kulturnu baštinu ili zaštićeno kulturno dobro.

Istaknuto je kako će Vijeće za hrvatski jezik imati značajnu ulogu kada je posrijedi važan posao usklađivanja terminologije s jezicima koji su službeni jezici u Europskoj uniji, kao i ocjenjivanje stupnja višejezičnosti neophodnog za društvenu zajednicu, vezano za integraciju stranaca koji su inojezični. Jednako tako, posebno je pohvaljeno što se u Prijedlogu zakona spominje hrvatska ćirilica (bosančica).

S druge strane, izraženo je mišljenje pojedinih članova Odbora da nije potrebno donositi zakon o hrvatskom jeziku, jer je najbolji način zaštite jezika njegovo proučavanje i podučavanje. Nadalje, iznesena je primjedba s obzirom na to da udruge književnika i novinara nisu bili uključene u izradu zakona, a niti su među predlagateljima članova Vijeća. U tom smislu, postavljeno je pitanje zbog čega su samo neka javna sveučilišta predlagatelji članova Vijeća, te zašto je Ministarstvo znanosti i obrazovanja autor prijedloga zakona, a ne Ministarstvo kulture i medija (primjerice u Sloveniji je nositelj svih jezičnih pitanja Ministarstvo kulture). Isto tako, iznesena je primjedba i na sam naziv zakona.

Nadalje, ukazano je na potrebu korigiranja i dorade Prijedloga zakona i to članaka 6. st. 3., čl. 8. st. 1. i 2., čl. 11. st. 5., čl. 15. st. 1. koji se tiču odnosa prema manjinskim jezicima i pismima.

Kao posljedice donošenja ovog zakona očekuje se zapošljavanje lektora (postavlja se pitanje koliki je to trošak), donošenje nacionalnog plana hrvatske jezične politike i osnivanje Vijeća za hrvatski jezik. Budući da će Vijeće imati kao zadatak skrb o hrvatskom jeziku, nejasno je na koji način će se ono skrbiti za hrvatski jezik.

Također je izraženo mišljenje da bez hrvatskog standardnog jezika nema javnog jezika, ali da on nije javni jezik, te da u hrvatskom javnom jeziku kao institutu ne sudjeluju samo lingvisti nego i govornici najrazličitijih vrsta, sa svojom živom komunikacijom. S obzirom na navedeno treba dati prostor naročito za nove moderne tehnologije i novu vrstu pismenosti. Hrvatski kao jezik s malim brojem govornika, s moćnim ekonomskim jezicima oko sebe i globalno, treba naći neke mehanizme kako zaštititi jezik. Također, govornici trebaju biti slobodni u izboru riječi i konstrukcija. U jeziku mora postojati pravo izbora kao temeljno ustavno pravo. Jezični osjećaj, jezična svijest mora biti slobodna.

Izrečeno je mišljenje da se jezik opisuje, a ne propisuje. Izvorni govornici/ce hrvatskog jezika temeljem vlastitog jezičnog osjećaja jedini su pravi jezični autoriteti za vlastiti materinski jezik, a to ne može biti Vijeće. Izrečena je i primjedba za korištenje termina kurikul, a ne kurikulum kao u dosadašnjim zakonima (članak 13.).

U odgovoru na postavljena pitanja ministar je naglasio da ovaj Zakon ne zabranjuje korištenje narječja ni dijalekata niti ograničava umjetničko izražavanje. Zakon se ne odnosi na umjetničko izražavanje te zbog toga nisu u radnu skupinu uključene udruge književnika i novinara. Među predlagatelje kandidata za Vijeće uvrštena su ona javna sveučilišta koja imaju studij ili katedru za hrvatski jezik. Nadalje, na ovom Prijedlogu zakona se radilo dugo, a troškovi koji se očekuju bit će osigurani na poziciji Instituta za hrvatski jezik u kojem će biti sjedište Vijeća i koji će za vijeće obavljati administrativne, stručne, tehničke i pravne poslove.

Nakon rasprave Odbor je većinom glasova (7 „ZA“ i 2 „PROTIV“) odlučio predložiti Hrvatskome saboru donošenje ***zaključka***

Prihvaća se Prijedlog zakona o hrvatskom jeziku. Sve primjedbe, prijedlozi i mišljenja dostavit će se predlagatelju da ih razmotri prilikom utvrđivanja teksta Konačnog prijedloga zakona.

Za izvjestiteljicu na sjednici Hrvatskoga sabora određena je izv. prof. dr. sc. Vesna Bedeković, predsjednica Odbora, a u slučaju njezine odsutnosti Marko Milanović Litre, potpredsjednik Odbora.

PREDSJEDNICA ODBORA

izv. prof. dr. sc. Vesna Bedeković

